

Skriftlig redegørelse

(Redegørelsen er optrykt i den ordlyd, hvori den er modtaget)

Redegørelse af 21/3 02 om Europarådets virksomhed og Danmarks deltagelse heri.

(Redegørelse nr. R 4).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

1. Den generelle udvikling

Europarådet er et resultat af efterkrigstidens bestræbelser på at mindske de europæiske nationalstaters rivalisering og indbyrdes konflikter. Siden oprettelsen i 1949 har Europarådet arbejdet for at fremme demokrati og respekten for menneskerettigheder. Under den kolde krig var samarbejdet i Europarådet begrænset til en kernegruppe af vesteuropæiske stater. Siden Berlins murens fald har Europarådet fået en stadig vigtigere rolle i helingen af det europæiske kontinent. Med sine 43 medlemsstater og en dagsorden, der sigter mod at understøtte og fremme Europas heling, kan Europarådets rolle i dag betegnes som al-europæisk i sit sigte og i stigende grad politisk i sine virkemidler.

Det al-europæiske sigte understreges af, at f.eks. Bosnien-Herzegovina og Forbundsrepublikken Jugoslavien i dag er ansøgere til medlemskab af Europarådet. Det er forventningen, at Bosnien-Herzegovina vil blive optaget ved Ministerkomiteens møde i maj 2002. Der er endvidere mulighed for, at FRY vil kunne opnå medlemskab i 2002. Selv Hviderusland, som er langt fra at leve op til betingelserne for medlemskab, er formelt set et ansøgerland til Europarådet. Den brede medlemskreds betyder, at dialogen med og bistanden til de nye demokratier er blevet en stor og krævende opgave for Europarådet. Samtidig har en række af Europas mindre stabile zoner, f.eks. i det tidligere Jugoslavien og Kaukasus, fået fast plads på dagsordenen.

Ansøgningsprocedurerne for medlemskab af Europarådet spiller en særlig rolle. Afgørelsen om medlemskab træffes af Ministerkomiteen, men en stor del af undersøgelsen af ansøgerlandets efterlevelse af Europarådets regler og principper foretages af Den parlamentariske Forsamling. Tiltrædelse af Den europæiske Menneskerettighedskonvention og tillægsprotokollen vedr. dødsstraf samt Torturkonventionen er en betingelse for medlemskab af Europarådet. Des-

uden eksisterer der en række forpligtelser, som løbende søges opfyldt i en dialog med Europarådets institutioner. Det grundlæggende princip er, at den ønskede udvikling mht. demokrati og retsstatsprincipper bedre tilgodeses, når de pågældende lande er indenfor samarbejdet, end når de står udenfor.

Det er et særkende for Europarådet, at der både i forhold til nye og gamle medlemsstater, foretages overvågning af overholdelsen af indgåede forpligtelser. Denne monitoreringsvirksomhed har udviklet sig til at blive en stadig mere vidtforgrenet aktivitet, der udover Menneskerettighedsdomstolen omfatter Ministerkomiteen, Den parlamentariske Forsamling, en Kommissær for Menneskerettigheder og en række uafhængige råd og udvalg. Hvis der findes særlige problemer, vil indsatsen ofte blive fulgt op med tilbud om særlig projektbistand, undertiden samfinansieret med EU eller andre partnere.

I områder præget af ustabilitet som f.eks. det tidligere Jugoslavien og Albanien har Europarådet oprettet særlige lokale kontorer, som arbejder for at fremme stabilitet og demokrati, menneskerettigheder og almindelig retsorden. I Tjetjenien er Europarådets eksperter udstationeret i den russiske menneskerettighedskommissærs kontor. Endelig kan nævnes valgovervågning, som den der fandt sted under valget i Kosovo i november 2001.

Udviklingen har betydet et voldsomt pres på både beslutningsprocedurer og budgetter. Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i de seneste år oplevet en kraftig vækst i antallet af nye sager. Problemerne kan næppe blot løses ved at tilføre Domstolen flere ressourcer. Tilgangen af lande med en svag demokratisk tradition og ulmende nationale konflikter har gjort behovet for indsats større. På samme tid er beslutningerne herom blevet sværere at træffe i den stadig mere forskelligartede skare af medlemslande. Dette har sat øget fokus på Europarådets grænseflader til andre internationale organisationer, FN, EU og OSCE.

Tyngdepunktet for Europarådet er fortsat Menneskerettighedskonventionen og Domstolen samt godt 180 samarbejdskonventioner. Europarådets særlige politiske rolle i den europæiske helingsproces betyder, at den balance, som arbejdet bygger på, er blevet udfordret. Når Europas lande befinder sig i en voldsom omstillingsproces, gælder dette selvsagt også for det samarbejde, som forbinder dem.